

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרָק ו

א. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ סָלַע בַּחֲמִשָּׁה דִּינָרִים, אוֹ סָאתִים חֲטִים בְּשָׁלוֹשׁ, אוֹ סָלַע בְּסָלַע וּסְאָה, אוֹ שָׁלוֹשׁ סֵאִין בְּשָׁלוֹשׁ סֵאִין וְדִינָר כָּלָלוּ שְׁלֹדְבָר, כָּל הַלְוָאָה בְּתוֹסֶסֶפֶת כָּל שֶׁהוּא הָרִי זֶה רִבִּית שְׁלֹתוֹרָה, וְיוֹצֵאָה בְּדִינִין.

ב. וְכֵן הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, וְהִתְנָה עִמּוֹ שְׂדִדוֹר בַּחֲצֵרוֹ בַּחֲנָם עַד שְׁיַחְזִיר לוֹ הַלְוָאתוֹ, אוֹ שְׁשָׁכָר מִמֶּנּוּ בַּפְּחוֹת וְקֶצֶב הַדְּבָר שְׁפוּחַת לוֹ מִן הַשָּׁכָר עַד שְׁיַחְזִיר לוֹ הַלְוָאתוֹ, אוֹ שְׁמִשְׁכָּן בִּידוֹ מִקּוֹם שְׁפִירוֹתָיו מְצוּיִין בַּעַת הַהַלְוָאָה, כְּגוֹן שְׁמִשְׁכָּן חֲצֵרוֹ עַל מִנַּת שְׂדִדוֹר בּוֹ בַּחֲנָם הָרִי זֶה רִבִּית שְׁלֹתוֹרָה, וְיוֹצֵאָה בְּדִינִין.

ג. וְכֵן הַמוֹכֵר שְׂדֵה אוֹ חֲצֵר בְּאַסְמַכְתָּא הוֹאִיל וְלֹא קָנָה הַגּוֹף הָרִי כָּל הַפְּרוֹת שְׁאָכַל רִבִּית, וּמַחְזִיר אוֹתָן. וְהוּא הָדִין לְכָל מִי שֶׁלֹא קָנָה קִנְיָן גָּמוּר מִתְחִלָּה, שֶׁהוּא מַחְזִיר אֶת הַפְּרוֹת, מִפְּנֵי שְׁאֵם אָכַל אֶת הַפְּרוֹת, הָרִי זֶה רִבִּית שְׁלֹתוֹרָה. וְכָל דְּבָר שֶׁהוּא אָסוּר מַשּׁוּם רִבִּית, חוּץ מֵאלוֹ הָרִי הוּא אָסוּר מִדְּבָרֵיהֶם, גְּזֵרָה שְׁמָא יָבוֹא לְרִבִּית שְׁלֹתוֹרָה; וְהוּא הַנִּקְרָא אֲבָק רִבִּית, וְאִינוּ יוֹצֵא בְּדִינִין.

ד. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ לֹא יִמְשֹׁךְ עִבְדוֹ כְּדִי שְׁיַעֲשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה, אִף עַל פִּי שֶׁהָעֶבֶד יוֹשֵׁב וּבָטֵל. וְלֹא יִדּוֹר בַּחֲצֵרוֹ בַּחֲנָם, אִף עַל פִּי שֶׁאִין הַחֲצֵר עֲשׂוּיָה לְשָׁכָר, וְאִין דֶּרֶךְ בַּעַל הַחֲצֵר לְהַשְׁכִּיר. וְאִם דֶּר, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׁכָר; וְאִם לֹא הָעֵלָה לוֹ הָרִי זֶה אֲבָק רִבִּית, לְפִי שֶׁלֹא הִתְנָה עִמּוֹ שְׁיִלְוֶהוּ וְיִדּוֹר בַּחֲצֵרוֹ.

ה. לְפִיכֹף אִם עָדִין לֹא הִחְזִיר לוֹ חוּבוֹ, וּבֹא לְנִכּוֹת שָׁכָר הַחֲצֵר שְׂדֵר בָּהּ מִן הַחוּב אִם הָיָה הַשָּׁכָר כְּנֶגֶד הַחוּב אִינוּ מְנַכָּה לוֹ הַכָּל, אֲלֹא כְּמוֹ שִׁירָאוּ הַדִּינָיִם: שְׁאֵם תְּסַלֵּק אוֹתוֹ בְּלֹא כְּלוּם, הָרִי זֶה כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיא אוֹתוֹ בְּדִינִין; וְאֲבָק רִבִּית, אִינָה יוֹצֵאָה בְּדִינִין.

ו. הוֹרוּ רִבּוּתִי, שֶׁהַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְלֹאֲחֵר זְמַן תָּבַע חוּבוֹ, וְאָמַר לוֹ הַלוֹוֶה דּוֹר בַּחֲצֵרִי עַד שֶׁאֲחִזִּיר לָךְ חוּבְךָ הָרִי זֶה אֲבָק רִבִּית, לְפִי שֶׁלֹא קָצַץ בְּשַׁעַת הַלְוָאָה: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-תִתֵּן לוֹ, בְּנִשְׁךְ" (ויקרא כה, לז).

ז. הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַשְּׂדֵה, וְאָמַר לוֹ, אִם לֹא תַחְזִיר לִי מִכָּאן וְעַד שָׁלוֹשׁ שָׁנִים, הָרִי הִיא שְׁלִי הָרִי זֶה לֹא קָנָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֲסַמְכְתָּא; לְפִיכֹף מְנַכָּה כָּל הַפְּרוֹת שְׁאָכַל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא רִבִּית שְׁלֹתוֹרָה. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הַמוֹכֵר, אִם לֹא אֲחִזִּיר לָךְ עַד שָׁלוֹשׁ שָׁנִים, קָנָה אוֹתָהּ מֵעַכְשָׁו, וְהִבִּיא לוֹ בְּתוֹךְ שָׁלוֹשׁ אִין לוֹ פְּרוֹת; לֹא הִבִּיא לוֹ בְּתוֹךְ שָׁלוֹשׁ, הָרִי כָּל הַפְּרוֹת לְלוֹקַח.

ח. הַמוֹכֵר בֵּית אוֹ שְׂדֵה, וְאָמַר הַמוֹכֵר לְלוֹקַח, לְכִשְׁיֵהוּ לִי מַעוֹת, תַּחְזִיר לִי קֶרְקְעִי לֹא קָנָה; וְכָל הַפְּרוֹת שְׁאָכַל רִבִּית קְצוּצָה, וּמוֹצִיאִין אוֹתָהּ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הַלוֹקַח מִדַּעְתּוֹ, כִּשְׁיֵהוּ לָךְ מַעוֹת, אֲנִי אֲחִזִּיר לָךְ קֶרְקַע זֶה מִתֵּר; וְהַלוֹקַח אוֹכַל פְּרוֹת, עַד שְׁיַחְזִיר לוֹ מַעוֹתָיו.

ט. מָכַר לוֹ אֶת הַשְּׂדֵה, וְנָתַן לוֹ מִקְצַת הַדָּמִים אִם אָמַר לוֹ הַמוֹכֵר, קָנָה כִּשְׁעוֹר מַעוֹתֶיךָ כָּל אֶחָד מִשְׁנֵיהֶם אוֹכַל פְּרוֹת כִּשְׁעוֹר מַעוֹתָיו.

י. אָמַר הַמוֹכֵר לְלוֹקַח לְכִשְׁתְּבִיא שְׂאָר הַמַּעוֹת, תִּקְנָה מֵעַכְשָׁו

שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לֶאֱכֹל הַפְּרוֹת מִיָּד: הַמוֹכֵר אֲסוּר שְׂמָא יָבִיא הַלּוֹקֵחַ שְׂאֵר הַמַּעוֹת, וְנִמְצָאת הַשְּׂדֵה שְׁלוֹ; וְנִמְצָא הַמוֹכֵר אוֹכֵל הַפְּרוֹת, בְּשִׁבִּיל הַמַּעוֹת שֶׁנִּשְׁאָרוּ לוֹ אֶצֶל הַלּוֹקֵחַ. וְכֵן הַלּוֹקֵחַ אֲסוּר שְׂמָא לֹא יָבִיא, וְנִמְצָא שְׂאֵכֵל בְּשִׁבִּיל מְקַצֵּת הַמַּעוֹת שִׁישׁ לוֹ אֶצֶל הַמוֹכֵר. לְפִיכֵךְ מְנִיחִין אֶת הַפְּרוֹת עַל יְדֵי שְׁלִישׁ, עַד שִׁינָתְנוּ לְאַחַד מֵהֶן.

יא. אָמַר לוֹ הַמוֹכֵר, לִכְשֶׁתְּבִיא שְׂאֵר הַמַּעוֹת תִּקְנֶה הָרִי הַמוֹכֵר אוֹכֵל פְּרוֹת, עַד שִׁיבִיא הַלּוֹקֵחַ; וְאִם אֵכֵל הַלּוֹקֵחַ, מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ. אָמַר לוֹ הַמוֹכֵר, קִנֵּה מַעַכְשׁוֹ וּשְׂאֵר הַמַּעוֹת הָרִי הֵן חוֹב אֶצְלֶךָ הָרִי הַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל הַפְּרוֹת; וְאִם אֵכֵל הַמוֹכֵר, מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ כָּל מָה שְׂאֵכֵל.

יב. הוֹרוּ רַבּוֹתֵי, שֶׁהַמְּלוֹה אֶת חֲבֵרוֹ, וּמִשְׁכֵּן לוֹ שְׂדֵהוּ עַל מִנֵּת שִׁיאֵכֵל כָּל פְּרוּתֶיהָ כָּל יְמֵי הַמִּשְׁכּוּנָה אִף עַל פִּי שְׂאִינוּ מִנֶּפֶה לוֹ כָּלוּם הָרִי זֶה אֲבֵק רַבִּית, וְאִינָה יוֹצֵאָה בְּדִינָן: שְׂאִין הַמִּמְשָׁכִין אֶת הַשְּׂדֵה דוֹמָה לַמִּמְשָׁכִין חֲצֵרוֹ, שֶׁהָרִי אֵין בְּשְׂדֵה פְּרוֹת מְצוּיִין בְּעֵת הַהִלּוּאָה, וְאִפְשָׁר שִׁירוּיָהּ וִיהִיו שֵׁם פְּרוֹת, וְאִפְשָׁר שִׁיפְסִיד בְּזִרְעָתָהּ וּבְבוֹדָתָהּ; וּלְפִיכֵךְ הִיא אֲבֵק רַבִּית.

יג. וְכֵן אֵין הַמִּשְׁכּוּנָה דוֹמָה לְמִי שֶׁמָּכַר בְּאַסְמַכְתָּא שֶׁהַמוֹכֵר בְּאַסְמַכְתָּא לֹא גָמַר וְהִקְנֶהוּ, וְהַמִּמְשָׁכִין גָּמַר וְהִקְנֶהוּ גּוֹף זֶה לְפְרוּתָיו. וְכֵזָה יֵרָאֶה מִן הַתְּלֻמוֹד, שֶׁהַמִּשְׁכּוּנָה אֲבֵק רַבִּית, וְאֵין לָךְ לְהַעֲמִידָה אֵלָּא בַּמִּמְשָׁכִין שְׂדֵהוּ, כִּמוֹ שֶׁהוֹרוּ רַבּוֹתֵי.

יד. נִמְצָאתָ לָמַד שֶׁשְּׁלוֹשׁ מִשְׁכּוּנוֹת הֵן מִשְׁכּוּנָה שֶׁהִיא רַבִּית קְצוּצָה, וּמִשְׁכּוּנָה שֶׁהִיא אֲבֵק רַבִּית, וּמִשְׁכּוּנָה הַמְּתָרָה. פִּיּוּצָהּ: מִשְׁכֵּן לוֹ מְקוֹם שֶׁפְּרוּתָיו מְצוּיִין תְּדִיר, כְּגוֹן חֲצֵר אוֹ מִרְחֵץ אוֹ חֲנוּת, וְאֵכֵל פְּרוּתֶיהֶן הָרִי זֶה רַבִּית קְצוּצָה. מִשְׁכֵּן לוֹ שְׂדֵה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ, וּבָאוּ שֵׁם פְּרוֹת וְאֵכֵלָן הָרִי זֶה אֲבֵק רַבִּית; וְכֵן אִם מִשְׁכֵּן חֲצֵרוֹ וְכִיּוֹצֵא בָּהּ בְּנִכּוּי, הָרִי זֶה אֲבֵק רַבִּית. מִשְׁכֵּן שְׂדֵהוּ בְּנִכּוּי, הָרִי זֶה מְתָר.

טו. פִּיּוּצָהּ הוּא הַנִּכּוּי: כְּגוֹן שֶׁהִלּוּהוּ מֵאָה דִּינָרִין, וּמִשְׁכֵּן לוֹ בָּהֶן חֲצֵרוֹ אוֹ שְׂדֵהוּ, וְאָמַר לוֹ הַמְּלוֹה, הָרִינִי מִנֶּפֶה לָךְ מַעָּה כֶּסֶף בְּכָל שָׁנָה בְּשֹׁכֵר קֶרֶקֶע זֶה כְּדִי שִׁיְהִיו כָּל פְּרוּתֶיהָ שְׁלִי בְּחֲצֵר וְכִיּוֹצֵא בָּהּ, אֲסוּר; וּבְשְׂדֵה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ, מְתָר.

טז. הוֹרוּ מְקַצֵּת גְּאוּנִים שֶׁכָּל מִשְׁכּוּנָה שְׂאִין בָּהּ נִכּוּי כָּלָל, הָרִי הִיא רַבִּית קְצוּצָה; וְלֹא יֵרְדוּ לַעֲמֹק הַדְּבַר, לְהַפְרִישׁ בֵּין שְׂדֵה לְחֲצֵר, וּלְפִיכֵךְ נִתְקַשּׁוּ לָהֶן דְּבָרֵי חֲכָמֵי תְּלֻמוֹד. וְכֵן הוֹרוּ שֶׁכָּל מִשְׁכּוּנָה, אִפְּלוּ בְּנִכּוּי אֲסוּרָה, בֵּין בְּחֲצֵר בֵּין בְּשְׂדֵה; וְאֵין לָהֶם מִשְׁכּוּנָה מְתָרָה אֵלָּא בַּדֶּרֶךְ הַזֹּאת. פִּיּוּצָהּ: כְּגוֹן שֶׁהִלּוּהוּ מֵאָה דִּינָרִין, וּמִשְׁכֵּן לוֹ בָּהֶן בֵּית אוֹ שְׂדֵה, וְהִתְנָה עִמּוֹ שְׂאֵחֵר עֶשֶׂר שָׁנִים, תַּחֲזֹר קֶרֶקֶע זֶה לְבַעֲלֶיהָ חֲנָם הָרִי זֶה מְתָר לֶאֱכֹל פְּרוּתֶיהָ כָּל עֶשֶׂר הַשָּׁנִים, אִפְּלוּ הִיָּה שֹׁכְרָה שׁוּוּהָ אֶלֶף דִּינָר בְּכָל שָׁנָה, שְׂאִין זֶה אֵלָּא כִּמִּי שֶׁשֹּׁכֵר בְּפָחוּת.

יז. וְכֵן אִם הִתְנָה בַּעַל הַשְּׂדֵה עִמּוֹ, שֶׁכָּל זְמַן שִׁיבִיא לוֹ מַעוֹת יִחַשֵׁב לוֹ עֶשֶׂר בְּכָל שָׁנָה וְיִסְלְקוּ מִמֶּנָּה הָרִי זֶה מְתָר. וְכֵן אִם הִתְנָה הַלּוֹוֶה שֶׁכָּל זְמַן שִׁירָצָה מִחֲשֵׁב לוֹ מָה שֶׁדָּר בּוֹ, וְיִחַזִּיר לוֹ שְׂאֵר הַדָּמִים וְיִסְתַּלֵּק הָרִי זֶה מְתָר: שְׂאִין זֶה אֵלָּא כְּשִׁכִּירוֹת; וְכָל תְּנָאֵי שֶׁבְּשִׁכִּירוֹת קָיָם כִּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וּמְתָר.